

De regering verwacht dat de strafbaarstelling van nieuwe psychoactieve stoffen (NPS) zal leiden tot een verminderde vraag naar deze stoffen. In de nota naar aanleiding van het tweede verslag is de volgende reactie van de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport mede namens de minister van Justitie en Veiligheid te lezen: *“De verwachting is dat dit belemmerende effect op de beschikbaarheid en het waarschuwend effect over de gezondheidsrisico’s zal leiden tot ontmoediging van potentiële gebruikers en uiteindelijk tot een daling van de vraag naar deze stoffen”*.

1. Is naar uw oordeel deze verwachting realistisch? Kunt u uw oordeel baseren op onderzoek?

- **Antwoord Jellinek:** *Er zijn in het verleden voorbeelden geweest waarbij een verbod icm gezondheidswaarschuwingen heeft geleid tot een vermindering van gebruik, bijvoorbeeld bij 4-FA. Echter zijn er ook voorbeelden te noemen waarbij dit niet het geval was, denk aan 3-MMC. Deze verwachting uitspreken over een generiek verbod, terwijl de individuele uitwerking per middel enorm kan verschillen, lijkt me dan ook niet passend.*

De regering erkent dat het verbod op 3-MMC en ecstasy er niet toe geleid heeft dat het gebruik is afgenomen: *“Uit monitors en onderzoeken blijkt inderdaad dat het gebruik van 3-MMC is toegenomen onder met name uitgaande jongeren.”* En: *“Wel lijkt het erop dat het verbod niet het gewenste effect op de beschikbaarheid heeft gehad. Het gebruik van ecstasy is sterk verbonden aan het uitgaansleven en de ‘festivalisering’ is vrijwel zeker debet aan een toename van (de populariteit van) het gebruik.”*

2. Bent u van mening dat het gebruik van NPS verband houdt met festivalbezoek?

- **Antwoord Jellinek:** *Het gebruik van drugs kan in Nederland niet los gezien worden van vrijetijdsbesteding. Hierbij gaat het niet alleen om festivals, maar om een bredere behoefte tot sociaal contact en zingeving buiten het werk om. Dit is onderdeel van de Nederlandse cultuur. Het is in dat opzicht dan ook niet gek dat het juist de uitgaansmiddelen zijn die in Nederland populair zijn. Bij deze middelen ervaren de gebruikers nou eenmaal bepaalde voordelen in sociale settings. We scoren internationaal hoog op het gebruik van middelen als XTC, cocaïne en amfetamine. Daarbij is het dus ook niet gek dat de NPS'en die in het rijtje uitgaansmiddelen passen, zoals 4-FA en 3-MMC, juist in Nederland zo populair konden worden. Daar waar drugsgebruik nooit zonder risico is, heeft de koppeling van gebruik met een sociale vorm van vrijetijdsbesteding ook voordelen. De straatgebruikerscultuur is in Nederland bijvoorbeeld zeer beperkt. We scoren in Nederland relatief laag op middelen die nog meer risico vormen voor de volksgezondheid, zoals heroïne, crack en meth-amfetamine. Ook de meer risicovolle NPS'en vormen in Nederland amper een probleem, zoals synthetische cannabinoïden, opioïden en benzodiazepinen.*

3. Zijn er aanwijzingen dat het verbod op NPS daadwerkelijk zal leiden tot een verminderd gebruik?

- **Antwoord Jellinek:** *Zoals eerder gezegd zijn er voorbeelden te noemen waarbij een verbod icm een waarschuwingsboodschap heeft geleid tot minder gebruik van dat specifieke middel, denk aan 4-FA en lachgas. Echter zijn er ook talloze voorbeelden te noemen waarbij een verbod niet heeft geleid tot een vermindering van gebruik, zoals 3-MMC en 2C-B. Deze vraag is voor een generieke wetgeving dan ook niet te beantwoorden. Of een verbod en een waarschuwingsboodschap*

effect heeft is afhankelijk van vele factoren. Een belangrijke factor lijkt toch wel de voordelen die gebruikers ervaren ten opzichte van de risicoperceptie van een middel onder gebruikers te zijn. Bij 4-FA bleken ernstige hoofdpijn en hersenbloedingen vaak voor te komen, bij lachgas neurologische problemen en verslaving. Gebruikers ervoeren of zagen deze risico's zelf ook, dus sloot de boodschap en het verbod goed aan bij deze risicoperceptie. Bij 3-MMC en 2C-B ervoeren de gebruikers zelf een stuk minder negatieve effecten, waardoor dit niet opwoog tegen de ervaren voordelen en een verbod en waarschuwingsboodschap niet overeenkwamen met de risicoperceptie van de gebruikers. In dat geval zal een verbod waarschijnlijk weinig effect sorteren.

In het RIVM-rapport van 2013 werd gewaarschuwd voor het risico op verschuiving van gebruik van NPS naar andere drugs als de NPS verboden zouden worden. Uit onderzoek naar de situatie in Duitsland en in de UK blijkt dat risico. De regering acht echter “de verschuiving niet aannemelijk omdat het gebruik van nieuwe psychoactieve stoffen ten opzichte van klassieke drugs in Nederland relatief gering is.”

4. Is er onderzoek beschikbaar dat de aanname van de regering ondersteunt?
 - **Antwoord Jellinek:** *Bij ons is er geen onderzoek bekend die deze uitspraak ondersteunt. Als het gebruik van NPS in Nederland toch al gering is, waarom komt er dan überhaupt een generieke wetgeving? Welk doel dient hiermee bereikt te worden? Daarnaast heeft de aanname van de regering niks met het genoemde risico te maken. Ongeacht de grootte van de groep gebruikers, is het risico dat deze groep overstapt op andere middelen alsnog aanwezig.*
5. Hoe oordeelt u zelf over de vraag of een verschuiving aannemelijk is?
 - **Antwoord Jellinek:** *Met een verbod zal je de behoefte om middelen te gebruiken niet verminderen. De vraag verandert niet, alleen het aanbod. Door een verbod op NPS'en is er voor gebruikers geen ander alternatief dan overstappen op andere middelen, illegaal of legaal. En ook illegale middelen zijn relatief makkelijk te verkrijgen, net als de legale NPS varianten. Het risico zal dus altijd bestaan dat er wordt overgestapt naar een gevaarlijker middel. Dat de legale status geen doorslaggevende factor is om een bepaald middel te gebruiken zien we bij 3-MMC. Na het verbod zijn de gebruikers 'gewoon' overgestapt op de illegale markt. Voor de volksgezondheid zal het verbod dan ook naar alle waarschijnlijkheid weinig voordelen opleveren.*